

İSTE-SEA

NE ÇALIŞAN NE OKUYAN GENÇLER: NEET

Nazlı DEMİR

İktisat alanında lisans eğitimini tamamladı. Yüksek lisans eğitimine Çukurova Üniversitesi'nde iktisat alanında devam etmektedir. İktisadi kalkınma, sektörel ağlar, gelir eşitsizliği, işsizlik Nazlı DEMİR'in çalışma alanları arasındadır.

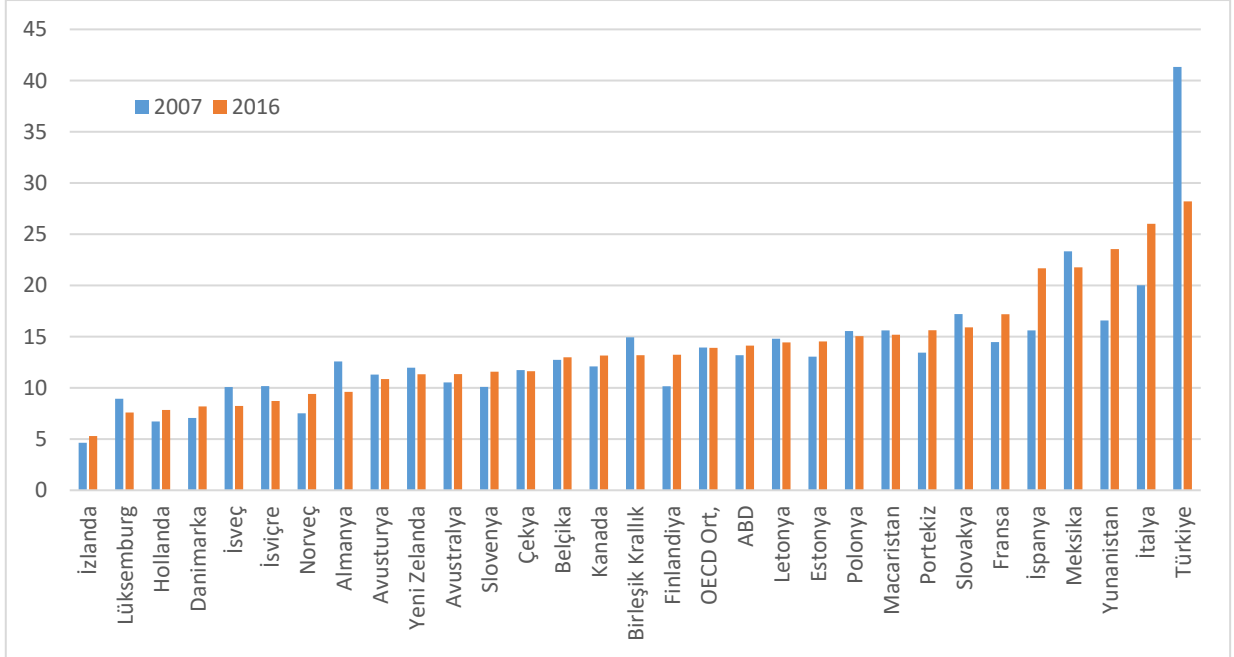
Bu yazımızda, bir ülkede ne eğitim görmekte, ne staj yapmakta ne de çalışmakta olan 15-29 yaş arası gençleri tanımlayan NEET kavramına derinlemesine ışık tutmaya çalışarak; Türkiye ile OECD ülkelerini kıyaslayacak, ülkemizde bu oranın yüksek seyretme sebeplerini irdelleyecek ve yüksek NEET oranlarının ne gibi sonuçlar doğurduğunu açıklamaya çalışacağız.

NEET. Son günlerde oldukça popüler olan bu kavramı daha önce duymuş muydunuz? Bu kavram ne eğitim görmekte ne staj yapmakta ne de çalışmakta olan 15-29 yaş arası gençleri tanımlamak için kullanılan bir kısaltmadır. Bu kavramı klasik istihdam ve işsizlik göstergelerinden farklı kılan nokta ise ülkelerin genç nüfusunun işgücü piyasasında ne derece aktif olduğunu göstermesidir. Genç işgücü şüphesiz ki ülkelerin ekonomik gelişme ve kalkınma süreçlerinde üretim kapasitesini artırmaya yardımcı olan en büyük

kaynaklardan biridir. Ancak genç nüfusa sahip olmak başlı başına yeterli midir? Gelin hep birlikte göz atalım.

Türkiye, OECD ülkelerine nazaran oldukça genç bir nüfusa sahip olan ve bununla daima övünen bir ülkedir. Peki, ülkemizin sahip olduğu bu genç nüfus işgücü piyasasında ne derece aktif? Bu soruya cevap bulmak için bir grafik yardımıyla Türkiye'nin ve OECD ülkelerinin NEET oranlarını ve bu oranların son 10 yıldaki değişimlerini inceleyelim.

Şekil 1. OECD Ülkelerinde NEET Oranlarının 2007'den 2016'ya Değişimi

Kaynak: OECD

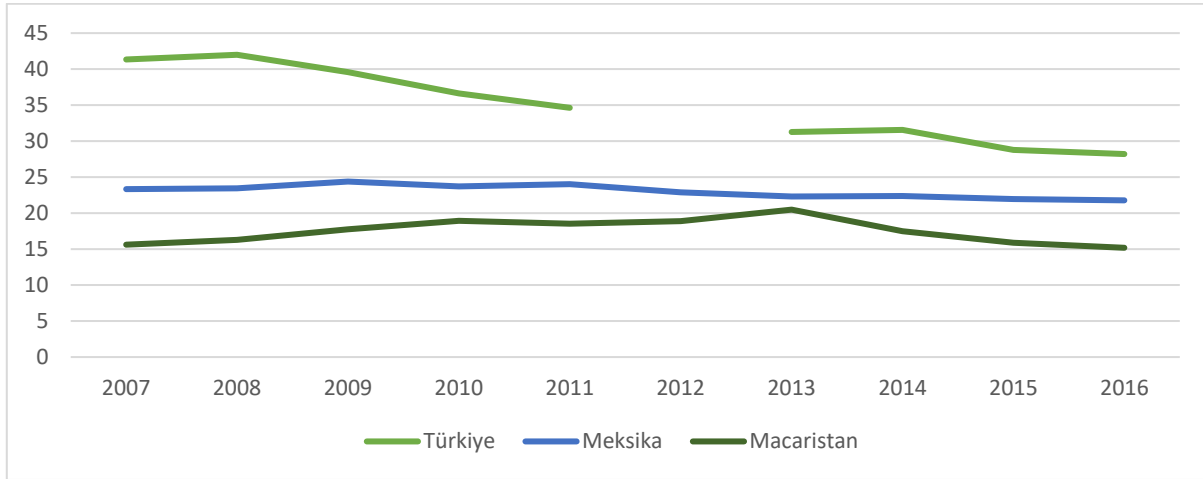
Yukarıdaki grafikte OECD ülkelerinin, 15-29 yaş arasındaki nüfus içinde ne çalışan ne okuyan gençlerinin

oranı küçükten büyüğe doğru sıralanmakta. Görüldüğü üzere NEET oranındaki hızlı düşüşe rağmen Türkiye

2007’de de 2016’da da OECD ülkeleri arasında en yüksek NEET oranına sahip ülke konumunda. 2007 yılında %42,6 olan NEET oranı 2016’ya gelindiğinde %28,2 olmuş. OECD ülkeleri grubunda en düşük oranlara sahip ülke ise mutlu insanlar ülkesi İzlanda. İzlanda’da NEET oranı 2007’de %5,1 imiş ve 2016’ya gelindiğinde ufak bir

artış olsa da hala %5,3 seviyelerinde. Ancak burada Türkiye’yi, İzlanda veya Lüksemburg, Hollanda gibi gelişmiş ülkelerle kıyaslamak acımasızlık olacağı için gelin bir diğer grafikte ülkemizi kendi kulvarımızdaki ülkelerle kıyaslayalım.

Şekil 2. Seçilmiş Ünelere Ait NEET Grafiđi

* Grafikteki kesik çizgi Türkiye için OECD kaynaklarında 2012 yılına ait veri bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Kaynak: OECD

Yukarıdaki grafikte Türkiye’yi, OECD ülkeleri içinde görece kendi ekonomik seviyesine yakın olan Macaristan ve Meksika ile kıyasladık. Burada ülkemiz yıllar itibariyle genel bir toparlanma eğilimine sahip olmakla beraber, en yüksek NEET rakamlarına sahip ülke olma konumunu maalesef devam ettirmekte.

Peki, Türkiye’de bu oran neden bu kadar yüksek? Aslına bakarsanız bu oranın görece yüksek olmasında kadınların rolü bir hayli fazla. Öyle ki 2016 yılı itibariyle erkeklerde NEET oranı %15,21 iken kadınlarda bu oran %41,53. OECD ortalaması ise aynı yıl için erkeklerde %11,52; kadınlarda ise %16,36. Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere Türkiye’de her 100 genç kadından 41’i hiçbir şey yapmıyor. Demek ki kadınların eğitime ve istihdam piyasasına kazandırılmasına yönelik son yıllarda uygulanan politikalar yeterli olmamış, yeni politikalar geliştirilmesine ihtiyaç var.

Bir diğer sebep de Türkiye’de işgücüne hızla katılan genç nüfusa yeterli istihdamın yaratılamaması. Burada klasik arz-talep uyuşmazlığı karşımıza çıkıyor. Yani istihdam yıllar itibariyle artmasına artıyor ancak işgücüne katılım istihdamdan hızlı artıyor. Ve sonuçta emek talebinin emek arzını karşılayamaması söz konusu oluyor. Bu sebeplere

ek olarak gençlerin yeterli donanımına sahip olmaması ve niteliklerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verememesi gibi faktörleri de ekleyebiliriz.

Eğitim seviyesi de gençlerin NEET grubuna dâhil olmasında oldukça önemli bir gösterge. OECD ülkeleri arasında, NEET grubuna dâhil gençlerin %35’ini ortaöğretim seviyesinde eğitime sahip gençler oluşturmaktadır.¹ Türkiye’de ise NEET grubundaki gençlerin %62,4’ü lise altı mezuniyete sahip.² Bireyin eğitim durumunun yanı sıra ailenin eğitim durumu da bir hayli etkili. OECD ülkelerine bakıldığında, NEET grubuna dâhil bir gencin ebeveyni tarafından ulaşılan en yüksek eğitim seviyesinin, bu grupta olmayan bireylerin ebeveynlerinden daha düşük olduğu görülüyor. Eğitim seviyesi demışken Türkiye’deki üniversite sayıları ve kontenjanlarına değinmekte de fayda var. 2007’den 2016’ya NEET oranındaki düşüşün sebebi sahidten uygulanan doğru politikalar mıdır yoksa artırılan

¹ Carcillo, S., Fernández R., Königs S. & Minea A. (2015), “NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies”, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 164, OECD Publishing.

² TÜİK. (2018). İşgücü istatistikleri. 25.02.2018 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 adresinden erişildi.

üniversite sayıları ve kontenjanları mı gelin ÖSYM rakamlarına soralım. 2007 yılında örgün yükseköğretim kontenjanlarına baktığımızda toplam kontenjan 413.147 kişidir.³ 2016 yılına gelindiğinde ise bu sayı 852.396'dır.⁴ Üniversite sayısı ise 2007'de 123 iken 2016'da 193 olmuştur. Eğer kontenjanlar artırılmasaydı ve üniversiteye yerleşemeyen gençlere iş bulunamasaydı NEET oranları nasıl değişirdi? Bu oran sahiden geçtiğimiz on yılda düşmüş mü yoksa rakamlarda illüzyon yapılarak işsizlik ötelenmiş mi? Cevabı size bırakalım.

Peki, NEET yalnızca ekonomi açısından mı sorun teşkil ediyor? Bu işin bir de sosyolojik boyutu yok mu? Elbette var. İşsiz kalan gençlerin ekonomik hayatlarının yanı sıra sosyal hayatları, yaşam koşulları, gelecek planları ve psikolojik durumları da olumsuz etkileniyor. Bireylerin iş alanları sosyal kimliklerini de şekillendirdiğinden işsiz kalan gençler hem ekonomik hem de sosyal bir dışlanma yaşıyor. Avrupa genelinde yapılan birçok çalışmada, NEET grubunda olan gençlerin iş aramaktan vazgeçtiği, giderek asosyalleştiği ve "kayıp bir nesil" olduğu dile getirilmekte.⁵

Demek ki genç nüfusa yalnızca sahip olmak yeterli değildir. Bu gençliğin ne kadar eğitilmiş olduğu, hangi becerilerle donatıldığı ve hangi alanlarda uzmanlaştığıdır asıl önemli olan. Bu kadar hızlı gelişen ve değişen dünyayı takip edemeyen, bilhassa da teknolojik konularda uzmanlaşmayan gençler yarıştan kopmaya mahkûm olurlar. Genç nüfusun niceliği değil niteliğidir bizi muasır medeniyetler seviyesine taşıyacak olan. Victor Hugo'nun bir sözünüle sonlandıralım o zaman yazımızı: "Bir ulusun büyüklüğü, nüfusunun çokluğu ile değil, akıllı ve fazilet sahibi adamlarının sayısı ile belli olur."

³ ÖSYM (2007, Ağustos). 2007-ÖSYS merkezi yerleştirme sonuçları ile ilgili sayısal bilgiler. 27.02.2018 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/TR,1323/2007-osys-merkezi-yerlestirme-sonuclari-ile-ilgili-sayisal-bilgiler.html> adresinden erişildi.

⁴ ÖSYM (2016). 2016-ÖSYS merkezi yerleştirme sonuçları ile ilgili sayısal bilgiler. 27.02.2018 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/TR,12550/2016-osys-yerlestirme-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html> adresinden erişildi.

⁵ Bruno, G. S., Marelli, E., & Signorelli, M. (2014). The rise of NEET and youth unemployment in EU regions after the crisis. *Comparative Economic Studies*, 56(4), 592-615.